

SUOMEN PANKIN
KIRJASTO

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSMIESTEN KERTOMUS
VUODELTA 1971**

*

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE**

HELSINKI 1972

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSMIESTEN KERTOMUS
VUODELTA 1971**

*

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE**

HELSINKI 1972

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	3	Valtion talletusten korko	19
Taloudellinen kehitys vuoden 1971 aikana ..	3	Osakemerkintöjä ja -ostoja	20
Suomen Pankin rahapolitiikka	4	Suostumus ulkomaisen lainan ottamiseen Mortgage Bank of Finland Oy:lle	20
Yleiset rahapolittiset toimenpiteet	4	Mortgage Bank of Finland Oy:n varojen lisääminen	20
Erityisluottojärjestelyt	5	Rahalaitosten diskontto- ja rediskonttoluoton korko	21
Suomen Pankin ja rahalaitosten aseman yleiskehitys	6	Suomen Pankin ohje- ja johtosäännön muutoksia	22
Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet ..	7	Muutoksia pankin eläke- ja perhe-eläkesääntöön	22
Suhde valtioon	12	Lisäyksiä ja muutoksia pankin palkkaussääntöön	22
Suhde yksityisiin asiakkaisiin	12	Toimenhaltijain palkkausten tarkistaminen ..	24
Suhde rahalaitoksiin	13	Toimenhaltijain vuosilomaperusteet	24
Setelistö	13	Oulun konttorin toimitalon rakentaminen	24
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	13	Ulkomainen asiamiespankki	24
Tilinpäätös	14	Myönnetyt eläkkeet ja avustukset	25
<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	17	Johtokunta	25
Tilintarkastus	17	Haarakonttorien valvojat	25
Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus ..	17	Pankkivaltuusmiehet	26
Inventaukset ja haarakonttorien tarkastukset ..	17	Tilintarkastajat	26
Längmanin ja Rosenbergin rahastot	17		
Suomen itsenäisyyden juhlavuoden 1967 rahasto	18		
Suomen Pankin talletustodistusten korko	19		

Helsinki 1972. Valtion painatuskeskus

Suomen Pankin toiminta

Taloudellinen kehitys vuoden 1971 aikana

Viennin määrän supistumisen ja vuoden alkupuoliskolla vallinneiden laajojen työnseisauksien johdosta kokonaistuotannon kasvu jäi vuonna 1971 runsaaseen 1 prosenttiin ja työttömyysaste nousi vuoden lopussa selvästi edellisvuotista korkeammaksi. Voimakas kustannus- ja hintapaine johtivat hintatason nousun kiihtymiseen. Huolimatta tuonnin määrän supistumisesta kauppataseen vajaus kasvoi edelleen kertomusvuonna ja oli 1 841 milj. mk.

Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö kasvoi jonkin verran enemmän kuin kokonaistuotanto. Isojen kestävien kulutustavaroiden myynnin volyyymi laski huomattavasti niiden tuonnin rajoittamiseen tähänneiden toimenpiteiden vaikutuksesta. Lasku oli erityisen selvä henkilöautojen osalta. Vähittäiskaupan myynnin volyyymi kasvoi koko yksityistä kulutusta hiukan nopeammin.

Yksityisen investointitoiminnan kasvu hidastui alkuvuodesta 1971, ja toisella vuosipuoliskolla volyyymi supistui edelliseen vuoteen verrattuna. Koko vuodelta yksityisten investointien volyyymi oli suunnilleen yhtä suuri kuin vuonna 1970. Asuinrakennusinvestoinnit enenevät vain hieman huolimatta valtion asuntomäärärahan tuntuvasta lisäyksestä. Tuotannolliset rakennusinvestoinnit kääntyivät laskuun yleisen suhdannekehityksen mukaisesti. Teollisuuden, kaupan ja liikenteen kone- ja laitehankinnat jatkuivat vielä melko vilkkaina, mikä johtui korkeasuhdannevaiheessa aloitettujen laajennusinvestointien loppuun saattamisesta. Julkiset investoinnit pysyivät volyymiltaan suunnilleen edellisvuotisten suuruisina, koska vuoden 1971 aikana ei ehditty vielä huomattavasti aktivoida elinkeinoelämää julkisen vallan investointitoiminnan avulla.

Kansainvälisen suhdannetaantumien, itävien supistumisen ja osaltaan myös metalliteollisuuden lakon vuoksi tavaraviennin volyyymi supistui kertomusvuonna muutaman prosentin.

Hintojen nousun ansiosta tavaraviennin arvo kasvoi kuitenkin 2 %. Viennin heikko menestys näkyi selvimmin metalliteollisuudessa samoin kuin paperiteollisuudessa, erityisesti selluloosan viennissä.

Lähinnä teollisuustuotannon hidastuneen kasvun vuoksi tavarantuonnin volyyymi supistui. Tuonnin arvo kasvoi kuitenkin tuontihintojen voimakkaan nousun johdosta 6 %. Ainoastaan investointitavaroiden tuonnissa tapahtui suhdannevaiheeseen nähden merkittävää volyymin kasvua. Raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnin arvo supistui, ja poltto- ja voiteluaineden tuonnin arvosta huomattava sekä kulutustavaroiden tuonnin arvosta lievä kasvu aiheutui kokonaan tuontihintojen noususta. Liikevaihtoveron lisävero vaikutti selvästi henkilöautojen tuontiin, jonka arvo supistui 14 %.

Tavarantuonti kasvoi tavaraviennin nopeammin, jonka vuoksi kauppataseen alijäämäksi muodostui 1 841 milj. mk. Kun vaihtotaseen muut erät tuottivat 404 milj. markan ylijäämän, koko vaihtotaseen alijäämä muodostui 1 437 milj. markaksi. Vaihtotaseen alijäämästä huolimatta koko maan valuuttavaranto kasvoi edelleen ja oli vuoden lopussa 2 433 milj. mk. Kasvua edellisestä vuodesta oli 806 milj. mk. Se johtui suurelta osin pitkäaikaisen pääoman tuonnista vuoden aikana; myös lyhytaikaista pääomaa tuotiin enemmän kuin vietiin.

Elinkustannusindeksin vuosikeskiarvon nousu vuosina 1969 ja 1970 oli alle 3 %, mutta vuonna 1971 osa patoutuneesta kustannuspaineesta purkautui ja elinkustannusindeksi nousi 6.5 % ja tukkuhintaindeksi 5.1 %. Joulukuusta 1970 joulukuuhun 1971 elinkustannusindeksi nousi 8.7 % ja tukkuhintaindeksi 6.3 %. Kustannuspainetta lisäsivät kertomusvuonna tuotavuuden kehityksen runsaasti ylittäneet palkkojen korotukset ja erityisesti vuoden viimeisellä neljänneksellä kohonneet tuontihinnat. Uutta kustannuspainetta muodostui myös eräille tuotteille säädetyistä liikevaihtoveron 15 %:n

lisäverosta ja 1.2—5 %:n tuonnintasausverosta, jotka astuivat voimaan kesäkuussa. Suomen Pankki nosti toukokuussa yleistä korkotasoa 1 prosenttiyksikön.

Pelkästään UKK-sopimuksen sisältämät toimenpiteet merkitsivät yli 7 %:n vuosikorotusta sopimuspalkkoihin. Sovitut korotukset olivat kuitenkin usealla alalla suurempia, erityisesti helmi—maaliskuussa lakossa olleiden metallityöläisten palkankorotukset. Vaikka varsinainen palkkojen liukuma jäikin suhdannetilanteen johdosta melko vähäiseksi, keskimääräinen kaikkien palkansaajien ansiotasoindeksi nousi edellisestä vuodesta noin 12.5 %. Palkkasumma kasvoi 12 %.

Maataloustuotteiden hinnankorotusten lisäksi sai maatalous marraskuussa pinta-alalisinä 20 milj. mk kompensoimaan UKK-sopimuskauden tulokehityksen jälkeensä jääneisyttä. Uutta maatalouden hintalakkia ei saatu vielä aikaan.

Suomen Pankin rahapolitiikka

Yleiset rahapoliittiset toimenpiteet

Vuosi 1971 oli Suomen Pankin rahapolitiikan kannalta taitevuosi, jonka aikana noususuhdanteen hillitsemiseen tähtäivistä toimenpiteistä siirryttiin asteittain kokonaiskysyntää ja työllisyyttä tukeviin toimenpiteisiin. Taloudellista aktiiviteettia tukevat toimenpiteet ajoittuivat vuoden jälkipuoliskolle ja niillä tähdättiin ennen kaikkea vuoden 1972 tuotannon ja työllisyyden vahvistamiseen. Jatkuvasti suuri vaihtotaseen vajaus sekä voimistunut kustannus- ja hintapaine rajoittivat mahdollisuuksia elvyttävään rahapoliittisiin toimenpiteisiin. Kansainvälisten pääomamarkkinoiden keveneminen teki mahdolliseksi vuoden loppua kohti voimistuneen pitkäaikaisen ulkomaisen pääoman tuonin, jolla pyrittiin vahvistamaan valuuttavaran- toa ja samalla suhdanteita tukevan rahapolitiikan pohjaa.

Liikepankkien keskuspankkiluoton kiintiöt pysytettiin tammi—syyskuussa sillä tasolla, jolle ne oli vuoden 1970 joulukuussa nostettu. Tämän mukaisesti kiintiöt olivat 10 % vuoden 1969 syyskuun ns. perustason yläpuolella eli yhteensä 898 milj. mk. Keskuspankkiluoton tarpeen alenevan kausiliikkeen huomioon ottaen kiintiöiden pysyttäminen tällä tasolla merkitsi niiden lievää väljentämistä.

Vuoden 1971 alusta oli johtokunta saanut uudelleen valtuudet perä liikepankkien kes-

kuspankkivelasta enintään 4 % lisäkorkoa. Vuoden alusta voimaantulleet lisäkoron perimistä koskevat määräykset poikkesivat aikaisempina vuosina sovelletuista siinä, että koron nousu ei uusien määräysten mukaan tapahdu liukuvasti vaan portaittain. Maaliskuun alusta siirryttiin lisäkoron laskennassa päivittäiseen lisäkoron määrittämiseen. Aikaisemmin lisäkorko oli määräytynyt liikepankkien keskuspankkivelan kuukausikeskimäärän perusteella. Näiden uudistusten tavoitteena oli lähinnä keskikorkolaskennan yksinkertaistaminen ja kiintiöiden ylityksiä koskevien määräysten tehostaminen. Kiintiöiden ylitykset ja vastaavasti perittyjen lisäkorkojen määrä jäivät vuoden aikana pieniksi.

Vaihtotaseen jatkuvasti suuren vajauksellisuuden nähtiin vaarantavan mahdollisuudet kotimaista kysyntää ja työllisyyttä tukeviin toimenpiteisiin edessä olevana hitaamman kasvun aikana. Lähinnä juuri maksutaseen vahvistamiseksi päätettiin toukokuussa panna toimeen korkokannan yleinen yhden prosenttiyksikön korotus. Korkokannan korotus tuli valtasaltaan voimaan kesäkuun 1 päivänä. Suomen Pankin antamien ohjeiden mukaan rahalaitokset veloittivat uusista ja uudistettavista luotoista korotettua korkoa jo kuitenkin toukokuun 24 päivästä alkaen. Suomen Pankin liikepankkien keskuspankkiluotosta veloittama korko korotettiin kesäkuun 1 päivästä lukien 7 %:sta 8 ½ %:iin (ks. s. 21—22).

Korkokannan yleisen korottamisen yhteydessä päätettiin toukokuussa pankkien antamia kulutusluottoja koskevasta supistamisohjelmasta, jonka mukaan pankkien tuli supistaa henkilöluottojensa määrää, lukuun ottamatta kiinteistö- ja asunto-osakeluottoja sekä opintolainoja, siten että näiden luottojen määrä olisi kussakin rahalaitoksessa syyskuun lopussa vähintään 5 % ja joulukuun lopussa vähintään 15 % alempi kuin joulukuun 1970 lopussa. Tällä pankkien antamien kulutusluottojen rajoittamisella pyrittiin hillitsemään kestokulutushyödykkeiden tuontia, jonka kasvu oli vaihtotaseen heikkenemisen osatekijä.

Korkokannan yleisestä korotuksesta käytyjen neuvottelujen yhteydessä käynnistettiin raha- ja luottolaitosten kanssa keskustelut näiden soveltaman korkoporrastuksen tarkistamisesta. Näissä neuvotteluissa päädyttiin yleislinjaan, jonka mukaan korkeimpaan korkoryhmään kuuluisivat ennen kaikkea kulutusta ja

kulutustavarain tuontia edistävät luotot sekä alimpaan vientiä ja tuontia korvaavaa tuotantoa edistävät luotot. Tarkistettua korkoporrastusta sovittiin sovellettavaksi vain uusiin ja uusittaviin luottoihin. Tämän yleisluonteisen suosituksen soveltaminen käytäntöön jäi yksityiskohdissaan kunkin raha- ja luottolaitoksen tai raha- ja luottolaitosryhmän päätettäväksi. Liikepankit olivat jo vanhastaan noudattaneet huomattavan laajaa korkoporrastusta Suomen Pankin suosittelemien periaatteiden mukaisesti.

Kevään korkopoliittisten ratkaisujen yhteydessä Suomen Pankki kumosi voimassa olleen määrärauksen, joka asetti ylärajan liikepankkien antolainauksen keskikorolle. Tällainen keskikoron rajoittaminen osoittautui tehostetun korkoporrastuksen toteuttamisen esteeksi, koska eri rahalaitoksilla luotonannon rakenne on huomattavan erilainen ja toisaalta rahalaitokset soveltavat yhtenäisiä ottolainauskorkoja. Suomen Pankki seuraa kuitenkin edelleen kiinteästi kaikkien rahalaitosten antolainauksen keskikoron kehitystä rahalaitosten määrärajoitusten ilmoitusten perusteella.

Muiden maksutaseen tasapainottamiseen pyrkivien toimenpiteiden täydennykseksi Suomen Pankki päätti kesäkuun lopulla korottaa rahoitusosuuttaan kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyssä aikaisemmasta 20 %:sta 30 %:iin. Samalla luoton myöntämisessä noudatettua teknistä menettelyä yksinkertaistettiin. Vastaavasti yksinkertaistettiin myös uusvientiluottojen myöntämistä, kuten jäljempänä yksityiskohtaisemmin esitetään.

Syksyyn tultaessa katsottiin kokonaiskysyntää tukevien toimenpiteiden tehostaminen ajankohtaiseksi. Elokuun lopulla valtioneuvosto oli päättänyt vapauttaa vuonna 1969 tehdyn sopimuksen mukaisesti Suomen Pankkiin suhdannetalletuksina ja investointitalletuksina kootut 330 milj. mk suhdannevarauksia. Näiden varojen vapauttamisesta oli alustavasti ilmoitettu jo toukokuussa. Varat vapautettiin nostettavaksi loppuvuodesta 1971 alkaen siten, että pääosa niistä vapautuu vuoden 1972 aikana.

Jotta täydennettäisiin ja tuettaisiin suhdanne- ja investointitalletusten vapauttamisen vaikutuksia investointien rahoitusmahdollisuuksiin, korotettiin liikepankkien keskuspankkiluotokiintiötä lokakuun alusta lukien yhteensä 1 224 milj. markkaan eli 50 % ns. perustason yläpuolelle. Samalla pysytettiin edelleen voimassa henkilöluottoja koskeneet rajoitukset,

jotta lisääntyneet rahoitusmahdollisuudet eivät olisi purkautuneet kulutusluottojen kasvuna vaan olisivat nimenomaan lisänneet investointien rahoitusedellytyksiä.

Joulukuussa tehtiin päätös korkokannan yleisestä alentamisesta vuoden 1972 alusta lukien 3/4 prosenttiyksikköä. Alennuksen ulkopuolelle jäivät kuitenkin tuonti- ja kulutusluotot, mikä merkitsi näiden osalta sovelletun korkoporrastuksen jyrkentymistä. Korkokannan alentamisella pyrittiin osaltaan tukemaan vuoden 1972 taloudellista kehitystä. Samalla pyrittiin lieventämään patoutunutta kustannus- ja hintapainetta sekä helpottamaan ratkaisuun pääsemistä kevään 1972 tulopoliittisissa neuvotteluissa. Vahvistunut kansainvälinen maksuvalmius puolestaan antoi perusedellytykset suoritettulle korkokannan alentamiselle.

Joulukuussa päätettiin jatkaa pankkien kulutustarkoituksiin antamia henkilöluottoja koskenutta rajoitusta vuoden 1972 kesäkuun loppuun asti. Rajoitus pysytettiin vuoden 1971 lopun tasolla, joka oli 15 % edellisen vuoden vaihteen tason alapuolella. Kokonaisuutena katsoen olivat pankit jo syyskuun loppuun mennessä supistaneet kulutusluottojensa lähes tälle tavoitetasolle. Rajoituksen jatkamisella tähdättiin kestokulutushyödykkeiden luottorahoitukseen nojautuvan kysynnän hillitsemiseen näitä hyödykkeitä koskeneen ns. pisteveron perimisen päätyttyä vuoden 1971 lopussa.

Pankki jatkoi vuoden 1971 aikana talletustodistusten määrää kasvoin vuonna 203 milj. markasta 400 milj. markkaan.

Erityisluottojärjestelyt

Pankki jatkoi vuonna 1971 edelleen osallistumistaan ns. kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyyn. Loppukevällä suoritettujen maksutaseen tasapainottamiseen tähtäviin toimenpiteiden yhteydessä tehostettiin toimitusluottojen rahoitusjärjestelyä kesäkuun lopulla. Tällöin Suomen Pankin rahoitusosuus toimitusten luototettavaksi jäävästä kauppahinnan osasta nostettiin 20 %:sta 30 %:iin. Samalla luoton myöntämisessä noudatettua teknistä menettelyä yksinkertaistettiin siten, että luottojen edellyttämät käytännölliset toimenpiteet siirrettiin yksityisten rahoittajapankkien hoidettaviksi. Toimitusluottojärjestelyn puitteissa rahoitettavien tavarantoimitusten koko-

naisarvon alaraja pysytettiin edelleen 0.5 milj. markassa.

Niiden tavarantoimitusten kokonaisarvo, joihin luottovaroja tämän toimitusluottojärjestelyn puitteissa oli myönnetty, nousi vuoden aikana 1 608 milj. markasta 1 888 milj. markkaan. Suomen Pankin antamia luottovaroja oli vuoden lopussa 411 milj. mk ja muiden rahoittajapankkien antamia luottovaroja 1 059 milj. mk. Luottovaroja oli myönnetty 51 eri toimittajalle ja ne jakaantuivat 103 tilaajan kesken. Suomen Pankin tämän järjestelyn puitteissa antamaa luottoa oli vuoden lopussa käytössä 174 milj. mk.

Aikaisempaan, vuonna 1963 käynnistettyyn metalliteollisuuden keskipitkiä toimitusluottoja koskevaan järjestelyyn liittyviä luottoja oli vuoden lopussa käytössä enää vain 1 milj. mk.

Ns. uusvientiluottojärjestelyä jatkettiin vuonna 1971. Näidenkin osalta luottojen myöntäminen siirrettiin kesäkuussa pääasiassa rahoittajapankkien tehtäväksi tiettyjen, tarkemmin määrättyjen kriteerien mukaisesti siten, että luotot, jotka täyttivät asetetut ehdot, rahoitti Suomen Pankki täysimääräisesti. Luottojen enimmäissuuruudeksi vahvistettiin 1 milj. mk yritystä kohden. Tämän rajan ylittävät luotot siirrettiin vuoden loppuun mennessä ao. liikepankkien rahoitettaviksi. Näiden luottojen käytössä oleva määrä aleni vuoden aikana 66 milj. markasta 37 milj. markkaan lähinnä juuri luotoille asetetun yritysakohtaisen ylärajan vuoksi. Uusvientiluottoasiakkaina oli vuoden 1971 päättyessä kaikkiaan 185 yritystä.

Suomen Pankin ja rahalaitosten aseman yleiskehitys

Keskuspankkirahan tarjontaa lisänneistä tekijöistä oli tärkein Suomen Pankin ulkomaisen nettosaatavan kasvu. Pankin kulta- ja valuuttavaranto lisääntyi kertomusvuoden aikana 555 milj. mk, mistä Suomelle vuoden alussa osoitettujen erityisten nosto-oikeuksien osuus oli 86 milj. mk. Kun otetaan huomioon erityisten nosto-oikeuksien osoitettu määrä sekä muut ulkomaiset saatavat ja velat, jotka eivät kuulu kulta- ja valuuttavarantoon, oli ulkomaisen nettosaatavan kasvu 504 milj. mk. Keskuspankkirahan tarjontaa lisäsi myös pankin yksityiselle sektorille antamien luottojen kasvu, joka oli 57 milj. mk. Valtion vientimaksutililtä nostettiin varoja yhteensä 103 milj. mk. Vuoden loppuun mennessä oli yksityisen sektorin suhdanne- ja investointitalletuksia

nostettu yhteensä 70 milj. markan edestä. Koska talletuksia oli tehty vielä vuoden alkupuolella, jäi vapauttamispäätöksen keventävä vaikutus koko vuoden aikana nettomääräisesti kuitenkin vain 17 milj. markkaan. Keskuspankkirahan tarjontaa supisti toisaalta talletustodistusten myynti sekä suhdanneveron periminen. Talletustodistusten määrä lisääntyi vuoden loppuun mennessä 197 milj. mk eli 400 milj. markkaan. Suhdanneverovaroja kertyi valtion tilille 114 milj. mk. Liikkeessä oleva setelistö kasvoi kertomusvuoden aikana 135 milj. mk. Rahalaitosten nettoasema Suomen Pankkiin nähden pysyi vuoden aikana lähes muuttumattomana. Pankkien nettovelka Suomen Pankille oli vuoden alussa 833 milj. mk ja vuoden lopussa 837 milj. mk. Pankkien diskonttaamien ja rediskonttaamien vekselien yhteismäärä lisääntyi 13 milj. mk. Rahalaitosten nettovelkaa laskettaessa on otettu huomioon indeksitasauksella jäljellä olleen velan takaisinmaksu vuoden alussa sekä pankkien shekitilisaatavien kasvu. Lisäksi Suomen Pankki teki vuoden aikana rahalaitosten kanssa obligatiokauppoja termiiniehdoin.

Talletuspankkien ottolainauksen kasvu jatkui kertomusvuonna voimakkaana. Ottolainauksen lisäykseksi muodostui 2 461 milj. mk eli 13.8 % edellisen vuoden kasvun oltua 2 201 milj. mk eli 14.1 %. Suhdannevaiheeseen katsoen runsaan talletuskertymän mahdollisti ulkomaisen pääoman tuonti, joka kertomusvuonna muodostui poikkeuksellisen suureksi. Talletusten kasvu ajoittui kertomusvuonna poikkeuksellisen selvästi vuoden jälkipuoliskolle, sillä lähes neljä viidesosaa ottolainauksen lisäyksestä toteutui toisella vuosipuoliskolla. Aikatalletusten kehitykseen vaikuttivat alkuvuonna supistavasti kevään lakot sekä kestokulutustavaroiden ostojen tilapäinen lisääntyminen ennen liikevaihtoveron lisäveron voimaantuloa kesäkuussa. Kesäkuun alusta toimeenpantu prosenttiyksikön suuruinen koron korotus sekä liikevaihtoveron lisävero tukivat aikatalletusten kasvua loppuvuodesta, jolloin aikatalletukset kasvoivat edellisvuotista selvästi voimakkaammin. Määräaikaistalletusten osuus näyttää vakiintuneen noin kolmanneksiksi kaikista aikatalletuksista huolimatta kertomusvuonna voimistuneesta inflaatiokehityksestä. Vuoden 1971 päättyessä oli 24 kuukauden talletusten osuus kaikista määräaikaistalletuksista noin 72 % eli vajaan neljän prosentin verran suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Pit-

käaikaisten talletustilien kasvua tuki valtion yleisöobligatioiden myyntien vähäisyys. Käteistalletukset kasvoivat vuonna 1971 tuntuvasti edellisvuotista nopeammin. Vuosikasvu oli 376 milj. mk eli 17.8 %. Käteistalletusten varanto oli kertomusvuoden päättyessä 2 487 milj. mk, kun se vielä vuoden 1967 päättyessä oli 1 174 milj. mk. Tämä merkitsee käteistalletusvarannon runsasta kaksinkertaistumista neljän vuoden aikana. Käteistalletusten lisäyksestä toteutui marras—joulukuussa noin 360 milj. mk eli lähes koko vuosikasvu.

Talletuspankkien antolainaus yleisölle lisääntyi kertomusvuonna 2 418 milj. mk eli 14.3 %. Vastaava lisäys vuotta aikaisemmin oli 2 288 milj. mk eli 15.6 %. Antolainauksen kasvusta lainojen osuus oli 83 %, mikä on viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Lisäksi Postipankin lyhytaikaiset sijoitukset lisääntyivät 180 milj. mk ja liikepankkien kotimaiset ulkomaan rahan määrät luotot 87 milj. mk. Antolainauksen vuoden sisäinen kehitys noudatti ottolainauksen vastaavaa kehityskuvaa, kun pankit joutuivat vuoden alkupuoliskolla rajoittamaan luotonantoaan heikon ottolainauskehityksen vuoksi. Korkeasuhdanteen aikana aloitettujen investointien loppuun saattaminen piti vielä kertomusvuoden ajan luottojen kysyntää vilkkaana, mistä on osoituksena mm. teollisuuden luottokannan voimakas kasvu. Luottojen kysynnän vilkkauteen vaikutti myös kustannustason nousun nopeutuminen, mikä lisäsi yritysten käyttöpääomien tarvetta.

Ottolainausenemmyys talletuspankeissa oli edellisen mukaisesti vain 43 milj. mk. Eri rahalaitosryhmissä oli tässä suhteessa kuitenkin selviä eroja. Säästöpankeissa ja Postipankissa ottolainaus kasvoi antolainaukseen nähden, edellisissä 171 milj. mk ja jälkimmäisessä 93 milj. mk. Toisaalta liikepankeissa oli 207 milj. markan ja osuuspankeissa 15 milj. markan antolainausenemmyys.

Liikepankkien diskonttaus- ja rediskonttausvelka oli kuukauden lopun lukujen mukaan laskettuna vuonna 1971 keskimäärin 240 milj. mk edellisvuotista suurempi siitä huolimatta, että vuosikasvu oli vain 13 milj. mk. Kertomusvuoden tammikuussa liikepankit maksoivat jäljellä olleen 3 milj. markan indeksitasausvelkansa Suomen Pankille. Liikepankkien ulkomaiset saatavat lisääntyivät 190 milj. mk ja ulkomaiset velat 154 milj. mk, joten liikepankkien ulkomainen nettovelka su-

pistui 36 milj. mk. Sijoitukset obligatioihin lisääntyivät 139 milj. mk sekä sijoitukset osakkeisiin ja pankkikiinteistöihin 222 milj. mk.

Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet

Kun johtavat teollisuusmaat eivät onnistuneet riittävästi sopeuttamaan korkopolitiikkaansa kasvavien kansainvälisten pääomaliikkeiden asettamiin vaatimuksiin ja kun näiden pääomaliikkeiden haitallisten vaikutusten vähentämiseksi ei muistakaan keinoista päästy sopimukseen, korostui noudatetun jäykän valuuttakurssipolitiikan kansainväliseen maksujärjestelmään synnyttämä tasapainottomuus jälleen kertomusvuoden ensimmäisinä kuukausina. Kansainvälisten valuuttamarkkinoiden rauhallisuus saavutti toukokuun alkuun mennessä sellaiset mitat, etteivät Saksan liittotasavalta ja Hollanti toukokuun 10 päivästä lähtien noudattaneet Kansainvälistä Valuuttarahastoa koskevan sopimuksen edellyttämiä valuuttakurssien vaihtelurajoja. Tätä päivää edeltäneenä viikonvaihteena revalvoitiin Sveitsin frangi 7.07 % ja Itävallan šillinki 5.05 %. Suomen Pankki oli jo toukokuun 5 päivänä joutunut lopettamaan kurssien noteeraamisen Euroopan talousyhteisön jäsenmaiden sekä Sveitsin ja Itävallan valuutoille. Noteerauksiin jälleen toukokuun 10 päivänä ryhdyttäessä ei D-markan eikä Hollannin floriinin markkakurssille määrättyjä ääriarvoja enää noudatettu.

Kun Yhdysvaltain maksutasevajaus kasvoi edellisiäkin vuosia nopeammin ja kun maan kultavaranto lähestyi kriittisenä pidettyä 10 mrd. dollarin rajaa ja lopulta alitti sen, katsoi maan hallitus parhaaksi lopettaa elokuun 15 päivänä dollareiden vaihdettavuuden kultaan. Tästä puolestaan seurasi, että valuuttamarkkinoiden oltua viikon suljettuina lähes kaikki Valuuttarahaston johtavat jäsenmaat lakkasivat pysyttämästä valuuttakurssinsa säädettyjen vaihtelurajojen puitteissa. Kyetäkseen noteeraamaan näille valuutoille kurssit oli muiden jäsenmaiden tehtävä samoin. Englannin esimerkkiä seuraten Suomi ja muut pohjoismaat lakkasivat ylläpitämästä dollarin kurssin alempaa vaihtelurajaa ja dollarin noteeraus liukui sen alapuolelle — Suomessa tosin vähemmän kuin useimmissa muissa Euroopan maissa. Tästä johtunut markan keskimääräisen kansainvälisen arvon aleneminen loppuvuoden kuluessa on eri tavoilla painotettuna esitetty seuraavassa asetelmassa.

Valuuttojen markkamääräisten ostokurssien

	Ostokurssi		Ostokurssin 1. 6.
	3. 5. 1971	29. 12. 1971	
New York	4.164	4.134	+ 0.4
Lontoo	10.072	10.530	+ 0.4
Tukholma	80.62	84.15	+ 0.4
Oslo	58.33	60.80	+ 0.7
Kööpenhamina	55.50	58.05	+ 0.5
Frankfurt a. M.	114.65	125.50	+ 2.7
Amsterdam	115.72	125.85	+ 1.4
Zürich ²	96.82	105.10	+ 5.2
Pariisi ³	75.49	78.95	+ 0.1
Moskova	4.653	4.932	0

Keskimääräinen painotettu

Valuutanlaskutusosuuksilla painotettu	0.80
Kaupankäyntiosuuksilla painotettu	0.95
Tuontiosuuksilla painotettu	1.06
Vientiosuuksilla painotettu	0.83

¹ Positiivinen muutosprosentti merkitsee markan arvon alenemista ja negatiivinen muutosprosentti markan arvon nousua kyseiseen valuuttaan nähden.

² Sveitsin frangin revalvointi 9. 5. 1971 on otettu luvuissa huomioon.

³ Kaupallinen kurssi.

Jotta valuuttakurssit olisi voitu kansainvälisten noteerausten liukumisesta aiheutuneesta epävarmuudesta huolimatta saada lasketuiksi valuuttakauppain 12 §:n edellyttämällä tavalla, vahvisti Suomen Pankki elokuun 23 päivästä lähtien virallisen myyntikurssin ainoastaan Yhdysvaltain dollarille, clearingdollarille ja ruplalle, kun taas muut noteeraukset jäivät epävirallisiksi.

Valuuttarahasto aloitti välittömästi toiminnan valuuttatilanteen vakiinnuttamiseksi ja kehotti jäsenmaitaan ryhtymään toimenpiteisiin tyydyttävän valuuttakurssien rakenteen aikaansaamiseksi sekä uusien vaihteluvälien määrittämiseksi. Rahaston johtavien jäsenmaiden eli ns. kymmenen ryhmän päästyä omalta osaltaan yhteisymmärrykseen valuuttakurssien keskinäisistä suhteista ja kurseille sallittavasta liikkumavapaudesta rahasto pyysi joulukuun 18 päivänä jäsenmaitaan välittömästi ilmoittamaan, halusivatko ne säilyttää valuuttajensa entiset perusarvot, muuttaa niitä vai omaksua väliaikaisen ns. keskuskurssin. Samalla niiden oli ilmoitettava, säilyttäisivätkö ne valuuttajensa vaihtelualueet entisellään, ts.

1 %:na, vai laajentaisivatko ne nämä vaihtelualueet uuteen enimmäismäärään, joka olisi 2 ¼ % perusarvoista tai keskuskurseista johdettujen kurssien kahden puolen.

Samoin kuin OECD:n jäsenmaiden enemmistö Suomi ja muut pohjoismaat valitsivat väliaikaisen keskuskurssin varaan rakentuvan ratkaisun. Markan väliaikainen keskuskurssi, jonka Suomen Pankki otti käyttöön joulukuun 20 päivänä, määriteltiin Yhdysvaltain dollariin nähden ja siksi tuli 4 markkaa 10 penniä dollarilta. Samalla päätettiin, että dollarin päivittäiset kurssit voisivat poiketa väliaikaisesta keskuskurssista enintään 2 ¼ % ja että muiden valuuttojen kurssien vaihtelualue olisi tämän johdosta ± 4 ½ %.

Tähän ratkaisuun pääsyn avaimena oli Yhdysvaltain hallituksen lupaus esittää tietyin edellytyksin kongressille kullaan dollarin hinnan nostamista 35 dollarista unssilta 38 dollariin unssilta eli dollarin devalvointia 7.9 %. Suomenkin omaksuma väliaikaista keskuskurssia edellyttävä vaihtoehto oli tarpeellinen lähinnä siksi, ettei Valuuttarahaston muiden jäsenmaiden voida odottaa yleisesti määrittelevän kan-

muutokset toukokuun alusta 1971

muutos toukokuun alusta 1971 prosentteina ¹										
	1. 7.	2. 8.	1. 9.	1. 10.	1. 11.	1. 12.	17. 12.	29. 12.		
+ 0.1	— 0.1	— 0.5	— 0.5	— 0.5	— 0.5	— 0.5	— 0.7	— 0.7		
+ 0.2	— 0.15	+ 1.0	+ 2.2	+ 2.5	+ 2.5	+ 2.5	+ 3.8	+ 4.5		
+ 0.2	0	+ 1.1	+ 2.3	+ 2.3	+ 3.8	+ 3.8	+ 4.8	+ 4.4		
+ 0.6	+ 0.3	+ 2.9	+ 3.2	+ 3.3	+ 3.5	+ 3.5	+ 4.8	+ 4.2		
+ 0.2	— 0.1	+ 1.5	+ 2.3	+ 2.6	+ 3.2	+ 3.2	+ 4.0	+ 4.6		
+ 4.0	+ 4.9	+ 6.3	+ 8.6	+ 8.1	+ 9.0	+ 9.0	+ 10.5	+ 9.5		
+ 1.0	+ 1.1	+ 3.8	+ 5.9	+ 6.6	+ 7.8	+ 7.8	+ 8.9	+ 8.8		
+ 5.1	+ 5.1	+ 6.9	+ 7.7	+ 6.6	+ 7.7	+ 7.7	+ 9.6	+ 8.6		
+ 0.1	— 0.1	— 0.5	— 0.6	— 0.7	— 0.5	— 0.5	— 0.5	+ 4.7		
0	0	0	0	0	0	0	0	+ 6.0		

valuuttakurssien muutos prosentteina

0.81	0.76	1.48	2.33	2.32	2.77	3.48	4.27
1.03	1.04	2.07	3.16	3.12	3.73	4.65	5.65
1.19	1.23	2.27	3.36	3.31	3.95	4.89	5.83
0.85	0.81	1.84	2.86	2.89	3.46	4.35	5.51

taansa valuuttojensa perusarvon suhteen, ennen kuin Yhdysvaltain kongressi on tehnyt dollarin perusarvoa koskevan päätöksensä,

minkä odotetaan tapahtuvan kevään 1972 kuussa.

		31. 12. 1970 mk	31. 12. 1971 mk
New York	1 US \$	4.176	4.152
Montreal	1 C \$	4.135	4.148
Lontoo	1 £	9.995	10.605
Tukholma	100 Skr	80.90	85.40
Oslo	100 Nkr	58.55	61.95
Kööpenhamina	100 Dkr	55.78	58.80
Frankfurt a. M.	100 DM	114.60	127.15
Amsterdam	100 Hfl	116.12	127.85
Bryssel	100 FB	8.405	9.270
Zürich	100 Sfr	96.90	106.00
Pariisi	100 FF	75.65	79.70 ¹
			79.50 ²
Rooma	100 Lit	—,6700	—,6995
Wien	100 ÖS	16.18	17.55
Lissabon	100 Esc	14.64	15.35
Reykjavik	100 Ikr	4.76	4.77
Madrid	100 Ptas	6.03	6.32
Moskova, clearing	1 Rub	4.6799	4.960
Clearing-\$	1	4.212	4.152

¹ Kaupallinen kurssi. — ² Ei-kaupallinen kurssi.

Sivulla 9 olevassa asetelmassa on esitetty Suomen Pankin noudattamat valuuttojen myyntikurssit vuosien 1970 ja 1971 lopussa. Kahdenkeskisissä maksusopimuksissa, joita Suomella kertomusvuoden päättyessä oli Bulgarian, Neuvostoliiton, Romanian, Saksan demokraattisen tasavallan ja Unkarin kanssa, käytettiin selvitysvaluuttoina edelleen ruplaa ja clearingdollaria. Ruplan kurssi nousi joulukuun 24 päivänä 5,99 % Neuvostoliiton alennettua dollarin ruplakurssin 90 kopeekasta 82,9 kopeekaan. Poistaakseen dollarikurssin liukumisesta sen ja clearingdollarin kurssin välille syntyneen eron Suomen Pankki lakkasi joulukuun 20 päivänä noteeraamasta erillistä kurssia clearingdollareille, joita myydessä ja ostettaessa sen jälkeen noudatettiin Yhdysvaltain dollarin kurseja. Maksuliike Kiinan kansantasavallan ja Suomen välillä tapahtui markkoina pidetyn kahdenkeskisen selvitystilin kautta. Maksuissa Puolan ja Tšekkoslovakian kanssa jatkettiin edelleen kokeiluluonteista järjestelyä, jonka mukaisesti tilit pidettiin Yhdysvaltain dollareina.

Valuutansäännöstelystä 4 päivänä joulukuuta 1959 annetun lain voimassaoloaika jatkettiin Suomen Pankin esityksestä 30 päivänä joulukuuta 1970 annetulla lailla vuoden 1972 loppuun. Samalla kumottiin tämän lain 2 § sekä valuutansäännöstelystä 17 päivänä joulukuuta 1959 annetun valtioneuvoston päätöksen 23 §, koska niiden soveltamisen katsottiin johtavan ristiriitaan eräiden Suomen kansainvälisten sopimusten kanssa. Kertomusvuoden toukokuussa muutettiin vuonna 1970 annettua määräystä eräisiin tullinimikkeisiin kuuluvien, lähinnä kulutustavaroiden hinnan maksamisesta tai tallettamisesta ennen tavarantoimittajan tai varastoon panna määräämällä, että maksua tai talletusta ei enää vaadita ennen tavarantoimittajan tai vapaavarastoon tai vapaasatamaan. Määräys tavarantoimittajan maksamisesta ennen tullausta jää edelleen voimaan.

Leimaa-antavaa Suomen ulkomaisten saattavien ja velkojen muutoksille oli kertomusvuoden aikana tapahtunut mittava pitkäaikaisen pääoman tuonti. Pääomantuontitarpeen kasvu liittyi ennen kaikkea kansainvälisestä suhdannetaantumasta johtuvaan heikkoon tulonmuodostukseen yrityssectorissa, jonka johdosta yritysten ulkoisen rahoituksen tarve kasvoi voimakkaasti. Pääomantuonti, jonka avulla Suomen Pankki muiden toimenpiteiden ohella pyrki turvaamaan sen, ettei rahoituksen saata-

vuodesta muodostuisi taloudellista toimintaa edelleen hidastavaa tekijää, tapahtui edellisestä vuodesta poiketen pääasiassa pitkäaikaisena. Pitkäaikaisia ulkomaisia lainoja nostettiin 2,8 mrd. mk ja kuoletettiin 0,9 mrd. mk. Lainojen nettotuonti oli näin ollen runsaat kaksi kertaa niin suuri kuin vuonna 1970. Obligaatiolainojen nettotuonti oli kolminkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Tältä osin lainotossa tapahtui siis tiettyä, kansainvälisten pääomamarkkinoiden keveyden mahdollistamaa siirtymistä entistä pitkäaikaisempaan pääomaan. Valuuttakurssien muutoksista aiheutunut velan lisäys huomioon otettuna Suomen pitkäaikainen ulkomainen velka oli vuoden 1971 lopussa 7 950 milj. mk.

Viejien ulkomaille myöntämät, etupäässä metalli- ja konepajateollisuustuotteiden viennin liittyvät pitkäaikaiset tavaraluotot lisääntyivät kertomusvuoden aikana nettomääräisesti arviolta 225 milj. mk eli suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna. Niiden kokonaisuus vuoden lopussa oli arviolta 1 080 milj. mk.

Sijoituspääoman tuonti Suomeen ylitti kertomusvuonna vuoden 1969 huippuluvut. Varsinaisten suorien sijoitusten kokonaisuus, josta yli puolet tuli Ruotsista, Yhdysvalloista ja Neuvostoliitosta, nousi 95 milj. markkaan. Tytäryhtiölainojen nettotuonti mukaan luettuna sijoituspääoman tuonti oli 106 milj. mk. Samanaikaisesti suomalaiset yritykset investoivat ulkomaille bruttomääräisesti 195 milj. mk. Tästä 135 milj. mk oli lainapääomaa, joka suurelta osin saatiin ulkomaisilta pääomamarkkinoilta.

Koska pankin kultavaranto oli edellisenä vuonna alentunut sen johdosta, että Suomen jäsenosuutta Kansainvälisessä Valuuttarahastossa korotettaessa korotuksen ns. kultaosuus oli suoritettu pankin omista kultavaroista, päätti pankki kertomusvuoden elokuussa valuuttavarannon nousun sekä kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla vallinneen epävarmuuden takia vaihtaa 20 milj. dollaria kullaksi. Osto suoritettiin elokuun 11 päivänä Yhdysvaltain valtiovarainministeriöltä, ja pankin kultavaranto nousi tällöin 84 milj. mk. Erityisten nosto-oikeuksien määrä nousi vuoden alussa 86 milj. mk pankin vastaanotettua Suomen osuuden erityisten nosto-oikeuksien toisesta jaosta. Vastaava kirjaus tehtiin myös velkojen puolella olevaan tase-erään. Pankin hallussa olevien erityisten nosto-oikeuksien määrä kas-

voi lisäksi vuoden kuluessa ns. superkultaosuuden sekä ostettujen erityisten nosto-oikeuksien korkojen verran ja sen johdosta, että Valuuttarahasto osti markkoja. Rahaston markkaostot näkyvät pankin taseessa myös kultaosuuden

pienenemisenä sekä markkaosuuden ja Valuuttarahaston markkatilien 12 milj. markan kasvuna. Pankin ulkomaiset tilit kehittyivät kertomusvuonna seuraavasti.

Ulkomaiset tilit

	milj. mk		
	31. 12. 1970	31. 12. 1971	Muutos
Kulta	121	205	+ 84
Erityiset nosto-oikeudet	98	197	+ 99
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	280	268	- 12
Ulkomaiset valuutat	1 344	1 950	+ 606
Ulkomaiset vekselit	85	119	+ 34
Ulkomaiset obligaatiot	37	37	+ 0
Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	518	530	+ 12
Vastaavat	2 483	3 306	+ 823
Ulkomaiset valuuttatilit	94	297	+ 203
Ulkomaiset markkatilit	12	30	+ 18
Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit ..	518	530	+ 12
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	88	174	+ 86
Vastattavat	712	1 031	+ 319
<i>Ulkomainen nettosaatava</i>	1 771	2 275	+ 504

Pankin ulkomaiset valuuttasaatavat lisääntyivät 606 milj. mk. Valuuttavelat kasvoivat puolestaan 221 milj. mk. Pankin kulta- ja valuuttavaranto nousi nettomääräisesti 555 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 2 293 milj.

mk. Huolimatta kauppataseen edelleen kasvaneesta alijäämäisyydestä koko maan valuuttavaranto nousi ulkomaisen luotonoton voimakkaan lisääntymisen johdosta 806 milj. mk eli 2 433 milj. markkaan.

Valuuttatilanne

	Varanto 31. 12. 1970			Varanto 31. 12. 1971			Muutos		
	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä
Kulta	121	—	121	205	—	205	+ 84	—	+ 84
Erityiset nosto-oikeudet	98	—	98	197	—	197	+ 99	—	+ 99
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa ..	280	—	280	268	—	268	- 12	—	- 12
Vaihdettavat valuutat	1 302	- 103	1 199	1 920	143	2 063	+ 618	+ 246	+ 864
Sidotut valuutat ..	- 63	- 8	- 71	- 297	- 3	- 300	- 234	+ 5	- 229
Yhteensä	1 738	- 111	1 627	2 293	140	2 433	+ 555	+ 251	+ 806

Subde valtioon

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi pankin ja valtion välisten tilisuhteiden kehitys.

Valtion tilit

milj. mk

	31. 12. 1970	31. 12. 1971	Muutos
Shekkitili	2	2	+ 0
Vientimaksutili	118	15	— 103
Suhdannevarat	—	114	+ 114
Valtion suhdannerahaston tili	—	9	+ 9
Vastattavat	120	140	+ 20

Erään ”määräaikaiset kotimaiset sitoumukset” sisältyvä vientimaksutili väheni käytön johdosta 103 milj. mk, ja tilillä oli varoja vuoden päättyessä 15 milj. mk. Suhdannevaroja kertyi vuoden aikana 114 milj. mk. Myös nämä varat sisältyvät ”määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin”.

Valtion suhdannerahaston varoista oli suurin osa Suomen Pankin toimesta sijoitettuna ulkomaisiin saataviin. Nämä sijoitukset eivät sisälly Suomen Pankin taseeseen. Suomen Pankin ”määräaikaisissa kotimaisissa sitoumuksis-

sa” olevalla suhdannerahaston tilillä oli vuoden päättyessä 9 milj. mk.

Asetelman ulkopuolelle jäävät pankin omistamat valtion obligaatiot sekä valtiolle myydyt talletustodistukset.

Subde yksityisiin asiakkaisiin

Pankin tilisuhteet yksityisiin asiakkaisiin kehittyivät seuraavasti:

Yritysten tilit

milj. mk

	31. 12. 1970	31. 12. 1971	Muutos
Markkamääräiset vekselit	137	121	— 16
Shekkitilit	0	0	+ 0
Lainat	146	219	+ 73
Muut saatavat	100	15	— 85
Vastaavat	383	355	— 28
Shekkitilit	2	3	+ 1
Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset ..	1	5	+ 4
Määräaikaiset kotimaiset sitoumukset	311	367	+ 56
Vastattavat	314	375	+ 61
Nettoluotonanto yrityksille	69	— 20	— 89

Markkamääräiseen vekseliluottoon sisältyvät liikepankkien välittämät uusvientiluotot, joiden käytössä oleva määrä aleni 29 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 37 milj. mk. Pääosan lainoista muodostivat vuonna 1967 käynnistettyyn toimitusluottojärjestelyyn liittyvät lainat. Näiden määrä lisääntyi vuoden aikana 77 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 174 milj. mk.

Määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin kuuluvien uusien investointitalletusten määrä lisääntyi 81 milj. markasta 98 milj. markkaan. Vanhoja investointitalletuksia oli vuoden päättyessä 10 milj. mk ja investointitalletusten yhteismäärä oli siten 108 milj. mk. Erään sisältyviä suhdannetalletuksia kertyi tammi—helmikuun aikana vielä 27 milj. mk. Näiden talle-

tusten käyttö alkoi lokakuussa ja niitä nostettiin vuoden loppuun mennessä 61 milj. mk. Suhdannetalletuksia oli vuoden päättyessä 184 milj. mk. Tämän lisäksi sisältyi erään ns. alushankintatalletuksia 2 milj. mk.

Suomen Pankin koko nettoluotonanto yksityisille asiakkaille supistui 89 milj. mk. Vuoden päättyessä yrityksillä oli nettosaatavaa Suomen Pankilta 20 milj. mk.

Subde rahalaitoksiin

Pankin asemaa rahalaitoksiin nähden kuvaa seuraava asetelma.

Pankkien tilit

milj. mk

	31. 12. 1970	31. 12. 1971	Muutos
Diskontatut vekselit	827	848	+ 21
Rediskontatut vekselit	9	1	— 8
Indeksitasauksutilit	3	—	— 3
Vastaavat	839	849	+ 10
Postipankin shekkitili	4	2	— 2
Yksityisten rahalaitosten shekkitilit	1	9	+ 8
Mortgage Bank of Finland Oy	1	1	+ 0
Vastattavat	6	12	+ 6
Pankkien nettovelka	833	837	+ 4

Rahalaitosten diskonttaamien vekseleiden määrä lisääntyi vuoden 1971 aikana 21 milj. mk. Rediskontattujen vekselien määrä sen sijaan väheni 9 milj. markasta 1 milj. markkaan. Tammikuussa pankit maksoivat Suomen Pankille loput 3 milj. mk vakauttamissopimukseen liittyneestä rahalaitosten indeksitasausvelasta. Indeksitasausvelka oli taseessa kirjattu shekkituottoihin.

Vastattavien puolella yksityisten rahalaitosten shekkitilit lisääntyivät 8 milj. mk, kun taas Postipankin shekkitili supistui 2 milj. mk.

Rahalaitosten nettovelka Suomen Pankille lisääntyi vuoden aikana 4 milj. mk ja oli vuoden lopussa 837 milj. mk. Tällöin ei ole otettu lukuun pankin omistuksessa olevia eri raha- ja luottolaitosten obligaatioita eikä toiselta puolen näille myytyjä Suomen Pankin talletustodistuksia.

Rahalaitosten asemaa tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon ne asetelmaan sisällyttömät vastuut, jotka ovat syntyneet eri rahoitusjärjestelyjen yhteydessä. Suomen Pankin ostamia vekseleitä, joiden maksamisesta rahalaitokset ovat vastuussa, ovat jo mainitut uusvientiluottovekselit ja vuoden 1963 toimitus-

luottojärjestelyyn liittyvät vekselit samoin kuin ulkomaan valuutan määräiset vientivekselit. Näistä viimeksi mainitut muodostavat pääosan tase-erästä ”ulkomaiset vekselit”. Vastuusiin kuuluvat myös vuoden 1967 toimitusluottojärjestelyyn liittyvät lainat, jotka on annettu asianomaisten rahalaitosten takuuta vastaan, sekä rahalaitoksilta termiiniehdoin ostetut obligatiot.

Setelistö

Taseen mukaan liikkeessä oleva setelistö oli vuoden lopussa 1 479 milj. mk. Tämän lisäksi tase-erään ”muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset” sisältyy vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä 10 milj. mk. Kun nämä vanhamalliset setelit otetaan huomioon, koko liikkeessä olevan setelistön määrä oli vuoden lopussa 1 489 milj. mk. Vuoden aikana setelistö kasvoi 135 milj. mk eli 10.0 %.

Setelinanto-oikeus ja sen käyttö

Setelinanto-oikeus ja sen käyttö ovat nähtävissä seuraavasta asetelmasta.